

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/33/2017
Identifikačné číslo spisu:	5912202248
Dátum vydania rozhodnutia:	19.10.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:5912202248.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. E., trvale bytom v J., zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Brožom, so sídlom v Ružomberku, A. Bernoláka 6, proti žalovanému Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., s o sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, o zaplatenie 10 000 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 7 C 35/2012, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 609/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Ružomberok (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. augusta 2015 č. k. 7 C 35/2012-238 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 10 000 eur spolu s príslušenstvom s poukazom na § 1 ods. 1, § 4 ods. 1, § 4 ods. 2, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla (ďalej aj „zákon č. 381/2001 Z.z.“), ako i podľa § 11, § 13 ods. 1, § 13 ods. 2, § 13 ods. 3, § 52, § 442, § 454, § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka. Súd žalobe vyhovel, pričom uviedol, že normy primárneho komunitárneho práva majú prednosť pred zákonmi. Vychádzajúc z čl. 56, 57 a 58 odôvodnenia rozsudku C-22/12 Súdny dvor konštatoval, že v súlade s § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka náhrada nemajetkovej ujmy sa priznáva blízkym osobám, pričom na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že slovenský Občiansky zákonník systematicky rozlišuje náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy. Z pohľadu eurokonformného výkladu náhrady škody na účely povinného zmluvného poistenia je takéto rozlišovanie neprípustné. Vo svetle rozsudku Súdneho dvora C-22/12 súd prvej inštancie konštatoval, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. V bode 33. rozhodnutia C-22/12 bolo konštatované, že znenie smernice 72/166/EHS a smernice 90/232/EHS zahŕňa akýkoľvek typ škody alebo ujmy, bez ohľadu na to, či má majetkovú alebo nemajetkovú povahu, a preto nie je možné z neho vyvodiť záver, že nemajetková ujma nespadá do rozsahu pôsobnosti smernice. Žalovanému ako zodpovednému individuálnemu subjektu vznikla povinnosť plniť žalobcovi s poukazom na záver rozsudku Súdneho dvora EÚ zo dňa 24. októbra

2013 (C-22/12), podľa výroku ktorého čl. 3 ods. 1 Smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972, čl. 1 ods. 1 a 2 Smernice Rady č. 84/5/EHS z 30. decembra 1983 zmenenej a doplnenej smernicou EP a Rady č. 2005/15/EHS z 11. mája 2005 a čl. 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990, sa majú vykladať tak, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej, pričom náhradu nemajetkovej ujmy právna úprava v SR umožňuje podľa ustanovení o ochrane osobnosti (§ 11 a § 13 Občianskeho zákonníka). Žalobcovi vznikol nárok s poukazom na § 454 Občianskeho zákonníka, keďže boli splnené obe kumulatívne podmienky, a to splnenie právnej povinnosti subjektom, ktorý nemal právnu povinnosť plniť a existencia právnej povinnosti na konkrétne plnenie na strane toho, za koho bolo plnené, t. j. povinnosť na strane žalovaného podľa § 4 ods. 2 písm. a/, ods. 4 a § 15 zákona č. 381/2001 Z.z., keď súd mal preukázané, že žalobca plnil za žalovaného sumu 10 000 eur, pričom žalovaný mal plniť sám podľa práva, keďže náhrada nemajetkovej ujmy musí byť likvidovaná z povinného zmluvného poistenia, ktorú povinnosť si žalovaný dobrovoľne nesplnil. Súd prvej inštancie poukázal na nepriamy účinok smerníc, v zmysle ktorého orgány členského štátu sú povinné vnútroštátne právo vykladať a aplikovať vo svetle smerníc, aby sa dosiahol nimi predpokladaný výsledok. Vzhľadom k uvedenému účinku sú vnútroštátne súdy povinné nahradiť absentujúcu legislatívu alebo vykonať nápravu nesprávne implementovanej smernice v konkrétnom súdnom konaní. Výsledkom eurokonformného výkladu môže byť aj vznik občianskoprávnej zodpovednosti individuálneho subjektu, ktorá by bez zohľadnenia nepriameho účinku smernice a pri výlučnej aplikácii vnútroštátneho práva neexistovala, pričom súd konštatuje, že v ad hoc sa nejedná o prípad výkladu contra legem, keď právo musí byť nástrojom spravodlivosti. Súd prvej inštancie zdôraznil, že pasívna legitímácia žalovaného vyplýva z § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. Nestotožnil sa s argumentáciou žalovaného, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch nie je krytá a nesúvisí s dojednaným povinným zmluvným poistením. Podľa § 15 ods. 4 zákona č. 381/2001 Z.z. má poistený právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a náklady pri usmrtení. V súlade so zákonom č. 381/2001 Z.z. je potrebné pojem škoda vykladať extenzívne, teda že zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby pri prevádzke dopravných prostriedkov. Účelom poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov je zmiernenie dôsledkov škôd, ku ktorým došlo. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Rozširujúci výklad pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. je aj ústavne konformný, pričom pri výklade pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú tak aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje majetkovú škodu aj nemajetkovú škodu. Za použitia eurokonformného výkladu pojmov „náhrada škody na zdraví“ v § 4 ods. 1, ods. 2 písm. a/, ods. 4 a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou podľa § 13 od. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 27. apríla 2016 sp. zn. 6 Co 609/2015 rozsudok súdu prvej inštancie s poukazom na ustanovenie § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil stotožňujúc sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie. Odvolací súd v súvislosti s odvolacími dôvodmi doplnil, že po rozsudku Súdneho dvora vo veci Haasová C-22/12 by nemali byť pochybnosti o tom, že ak vnútroštátne právo priznáva právo na náhradu nemajetkovej ujmy pri usmrtení osoby prevádzkou motorového vozidla, tak štát musí zabezpečiť právnu úpravu o poistnom krytí takejto ujmy. Ak by bolo pravdou, že poisťovňa nemá zákonnú povinnosť kryť náhradu nemajetkovej ujmy, potom si Slovenská republika svoju transpozičnú povinnosť nesplnila. Odvolací súd považoval za dôležité, že § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. upravuje škodu na zdraví vo všetkých jej zložkách, t. j. majetkovej i nemajetkovej. Zároveň poukázal na rozsudok C-22/12 vo veci Haasová, v zmysle ktorého čl. 3 ods. 1 smernice 2009/103/ES sa má vykladať tak, že povinné

poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Súdny dvor EÚ navyše dodal, že na veci nič nemení ani zaradenie § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka do inej časti než úpravy náhrady škody. Uvedeným rozsudkom je prekonaný aj skorší názor Najvyššieho súdu SR v konaní sp. zn. 4 Cdo 168/2009. Argumenty žalovaného o systematickej odlišnosti nároku na náhradu škody a náhrady nemajetkovej ujmy sú vyvrátené závermi Súdneho dvora EÚ v ods. 57 a 58 uvedeného rozsudku. V citovaných odsekoch Súdny dvor konštatuje, že bez ohľadu na systematické zaradenie určitého ustanovenia v národnom právnom predpise, ak toto ustanovenie upravuje občianskoprávnu zodpovednosť vznikajúcu v prípade dopravnej nehody, má sa takéto ustanovenie považovať za „opatrenie... určujúce rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia“ a pod tento pojem sa musí zaradiť aj § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka upravujúci tento nárok. Ďalej uviedol, že vnútroštátne sudy musia vnútroštátne právo vykladať v čo najväčšej možnej miere v zmysle znenia a účelu smernice, aby bol dosiahnutý výsledok, ku ktorému smernica smeruje. Pre sudy Slovenskej republiky tak vyplýva povinnosť, aby pri výklade ustanovení zákona č. 381/2001 Z.z. v čo najväčšej miere vzali do úvahy znenie a účel tých ustanovení smernice, na ktorých implementáciu bolo toto ustanovenie do nášho právneho poriadku zavedené. Na porovnanie k výkladu škoda odvolací súd dal do pozornosti rozsudok Súdneho dvora v inej právnej veci C-63/09: „Pojem „ujma“ tvoriaci podklad článku 22 ods. 2 Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, uzavretý v Montreale 28.5.1999, ktorý stanovuje obmedzenie zodpovednosti leteckého dopravcu za ujmu spôsobenú najmä stratou batožiny, sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa tak majetkovú, ako aj nemajetkovú škodu. Vzhľadom na uvedené uzavrel, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. treba vyložiť tak, že poistenie zodpovednosti kryje aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pozostalí môžu tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 uplatniť priamo proti poisťovateľovi.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj ako „dovolateľ“) dovolanie (na poštovú prepravu dňa 26. augusta 2016). Navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietne, prípadne zruší napadnuté rozhodnutia. Poukázal na § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. účinného od 1. júla 2016 (ďalej len „CSP“) a uviedol, že podmienka prípustnosti dovolania bola splnená tým, že rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu sa odchýlili od právneho názoru vysloveného v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. apríla 2011 a najmä od rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. marca 2016. Nesprávne právne posúdenie podľa dovolateľa spočívalo v skutočnostiach: a/ nesprávne právne posúdenie otázky, či je nemajetková ujma krytá zákonom č. 381/2001 Z.z., b/ nesprávna aplikácia eurokonformného výkladu vnútroštátneho predpisu ohľadom rozsahu poistného krytia, spočívajúci v nezohľadnení pravidla zákazu výkladu contra legem. Dovolateľ poukázal na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý sa odklonil od výkladu rozsahu poistného krytia vyplývajúceho z § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z., ako i rozhodnutia sp. zn. 4 Cdo 168/2009, v ktorom sa uvádza, že pokiaľ zákon č. 381/2001 Z.z. pojem škoda nevymedzuje osobitným spôsobom a nemá ani špeciálne ustanovenie, čo sa odškodňuje, niet dôvodu takto vymedzenú škodu v Občianskom zákonníku nestotožniť so škodou vyjadrenou v § 4 ods. 2 písm. a/ citovaného zákona. Chráneným predmetom, za poškodenie ktorého má poisťovateľ plniť za poisteného poškodenému, ak v zmluve nie je uvedené inak, nie je teda zásah do súkromia, ktorého súčasťou je aj rodinný život. Ďalej dovolateľ poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 301/2012, v ktorom bolo uvedené, že „Súdny dvor EÚ v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode alebo nie. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Súdny dvor iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou právnou úpravou vyzeráť. Z § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. vyplýva, že toto poistenie nepokrýva uvedený druh nemajetkovej ujmy, ale kryje iba škodu na zdraví, ktorú odlišuje od nárokov spôsobených zásahom do osobnostných práv podľa Občianskeho zákonníka.“ Dovolateľ ďalej tvrdil, že neprichádza do úvahy priame uplatnenie smernice, ani aplikácia eurokonformného výkladu práva. Z výkladu zákona o povinnom zmluvnom poistení je podľa názoru

dovolateľa zrejme, že nemajetková ujma pozostalých nie je uvedeným poistením krytá z dôvodu, že vnútroštátne právo v rámci náhrady škody nepriznáva takýto nárok. Ani eurokonformným výkladom nie je možné dospieť k záveru, že nemajetková ujma v zmysle § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka je krytá povinným zmluvným poistením, nakoľko zásada konformného výkladu nemôže slúžiť ako základ pre výklad vnútroštátneho práva contra legem, ktorý by v tomto prípade znamenal pripísanie náhrady škody poisťovateľovi v rozpore s tým, čo stanovuje vnútroštátna právna norma. Dovolateľ zdôraznil, že smernice sa nemožno dovolávať voči jednotlivcom, ale len voči štátu. Vzhľadom k tomu, že žalovaný nemá postavenie štátu, nie je subjektom, voči ktorému by sa žalobca mohol dovolávať priameho účinku smernice. Súd je teda povinný aplikovať na súdnu vec účinné a záväzné právne predpisy, ktorými členský štát uplatnil, na jednej strane svoje právo voľne stanoviť režim zodpovednosti za škodu a na strane druhej, vykonal svoju povinnosť zabezpečiť krytie zodpovednostných nárokov povinným zmluvným poistením. Jediným záväzným predpisom, na základe ktorého je možné v súdnej veci rozhodovať, je práve zákon č. 381/2001 Z.z., ktorý nemožno vykladať eurokonformným spôsobom.

4. K dovolaniu žalovaného bolo súdu prvej inštancie dňa 11. novembra 2016 doručené vyjadrenie žalobcu, ktorý sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovým a právnym posúdením prípadu tak, ako bolo uskutočnené rozsudkom súdu prvej inštancie, ako i odvolacím súdom. Eurokonformný výklad pojmu škodu zahŕňa aj nemajetkovú ujmu pozostalých po obetiach dopravných nehôd v nadväznosti na citovaný rozsudok C-22/12. Žalobca poukázal na názor sudcu JUDr. Rudolfa Čirča vyslovený v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 168/2009, ktorý uviedol, že „pre účely tohto zákona treba pojem škoda vykladať extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúci v zásahu do práva na súkromný a rodinný život spôsobený usmrtením blízkej osoby pri prevádzke dopravných prostriedkov“. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako nedôvodné zamietol.

5. K vyššie uvedenému vyjadreniu žalobcu predložil žalovaný stanovisko dňa 25. januára 2017, pričom opätovne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 301/2012, z odôvodnenia ktorého vyplýva, že náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Vo vzťahu k nepriamej aplikácii smerníc uviedol, že tá má svoje limity, ktoré vychádzajú priamo z rozhodovacej činnosti Súdneho dvora a tento výklad nesmie byť contra legem vnútroštátneho práva. Keďže Najvyšší súd SR ustálil, že náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nie je krytá z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, nemožno práve v dôsledku zákazu použitia contra legem výkladu dosiahnuť opačný výklad.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je potrebné ako neprípustné odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

7. V posudzovanom spore bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudli účinnosť nové civilné procesné kódexy (CSP a CMP). Aj po zmene právnej úpravy civilného sporového, či mimosporového konania (vrátane dovolacieho konania) treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

8. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015).

9. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, ďalej len „ústavný súd“ alebo „ÚS“, sp. zn. II. ÚS 172/03).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti v zmysle § 419 a nasl. CSP.

11. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. V zmysle § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

15. V danom prípade dovolací súd prioritne posudzoval prípustnosť dovolania, t. j. či boli splnené podmienky stanovené zákonom pre vecné prejednanie dovolania. Odborná spisba rozdeľuje podmienky prípustnosti dovolania na objektívne (a/ prípustný predmet, b/ lehota na podanie dovolania, c/ náležitosti dovolania) a subjektívne (osoba oprávnená podať dovolanie). (Ficová a kol. Občianske procesné právo, Druhé aktualizované a doplnené vydanie, Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 2008, str. 344). V CSP sú jednotlivé podmienky prípustnosti dovolania upravené nasledovne: v ustanoveniach § 420 až § 423 je upravený prípustný predmet, v ustanovení § 427 je stanovená lehota na podanie dovolania, v ustanovení § 428 sú stanovené náležitosti dovolania a v ustanovení § 424 až § 426 sú upravené subjekty oprávnené podať dovolanie.

16. Vychádzajúc z uvedeného (bod 15. tohto rozhodnutia) dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) a dovolateľ v ňom napáda rozsudok odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie.

17. Posudzujúc dovolanie podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) žalovaný v ňom namieta nesprávne právne posúdenie sporu odvodzujúc prípustnosť podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a na preukázanie svojho tvrdenia, že odvolací súd pri riešení rozhodujúcej právnej otázky (či je nemajetková ujma krytá zákonom č. 381/2001 Z.z., ďalej aj „ZoPZP“) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, uviedol rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012.

18. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP (viď

rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, 3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 67/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017).

19. Podľa názoru dovolacieho súdu žalovaný v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právnu otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa názoru dovolateľa - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, za ktorú považoval rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012.

20. Dovolací súd akcentuje, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia alebo stanoviská najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakované vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybňujú názory obsiahnuté v rozhodnutí dosiaľ nepublikovanom (porovnaj napr. sp. zn. 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017). Na uvedené nadviazal aj judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986“ (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 29/2017 z 24. januára 2018).

21. V danom prípade pre posúdenie veci je zásadnou otázkou, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby, je nárokom krytým poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorou sa už iné senáty najvyššieho súdu v rozhodovacej praxi zaoberali.

22. Senát 4 C dovolacieho súdu v uznesení z 20. apríla 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 dospel k záveru, že podľa v tom čase platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t. j. podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúce z ustanovenia § 13 ods. 2 OZ.

23. Senát 3 C dovolacieho súdu v uznesení z 31. marca 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 konštatoval nedostatok pasívnej legitímácie poisťovne, pričom poukázal na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP, v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 OZ. Senát 3 C nezistil dôvod na odlišný výklad § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani po rozhodnutí ESD vo veci C-22/12. ESD totiž v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Podľa neho ESD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzeráť. Keďže slovenské právo neupravuje takúto náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej obetiam usmrteným pri dopravných nehodách v rámci úpravy zodpovednosti poisteného za škodu, nie je potrebné, aby tento nárok bol v zmysle rozsudku zahrnutý v poistnom krytí z povinného zmluvného poistenia.

24. Senát 6 C dovolacieho súdu v čase nasledujúcom po rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012, rozsudkom zo dňa 31. júla 2017, sp. zn. 6 MCdo 1/2016 zamietol mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora, ktoré podal na podnet žalovanej 2/ (v tam prejednávanej veci bola žalovanou 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group). Pokiaľ ide o právnu otázku pasívnej legitímácie v konaní o obdobnej veci, vychádzal z toho, že v prejednávanej veci spornú otázku už riešil ústavný súd. Ten nielenže už vo viacerých ním posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustalujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa ZoPZP, ale dokonca pri rozhodovaní vo veci

sťažovateľky totožnej s podnecovateľkou mimoriadneho dovolania v prejednávanej veci v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel, že „...pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie.“ Tento záver senát 6 C považoval za záväzný, pokiaľ ide o krytie nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a pasívnej legitimácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi. Pojem „škoda“ v tejto súvislosti vyložil extenzívne v tom zmysle, že zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým po blízkej osobe, usmrtenej pri dopravnej nehode v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúci v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Zdôraznil, že pre účely ZoPZP treba vychádzať z chápania pojmu „škoda“ v komunitárnom práve, keď predmetný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Hoci smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa termíny „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“. Komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú aj nemajetkovú (rozsudok ESD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA).

25. Senát 6 C dovolacieho súdu v rozhodnutiach zo dňa 27. februára 2018, sp. zn. 6 Cdo 143/2017 a sp. zn. 6 Cdo 206/2017, odmietol dovolania dovolateľky KOOOPERATIVA poisťovňa, a.s., Vienna Insurance Group v obdobných veciach, ako je vec prejednávaná z obdobných dôvodov, ako vo vyššie spomenutej veci sp. zn. 6 MCdo 1/2016, a to z dôvodov, že za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v riešení otázky pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla, je potrebné považovať rozhodnutie ESD C-22/12 vo veci Haasová, ako aj ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 474/2016 a rozhodnutia, na ktoré toto rozhodnutie odkazuje, napr. III. ÚS 646/2015, I. ÚS 206/2015, ako aj už spomenuté rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016.

26. Na uvedené rozhodnutia senátu 6 C dovolacieho súdu nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 179/2017 z 26. septembra 2018 a sp. zn. 8 Cdo 6/2018 z 27. septembra 2018 v obdobných veciach, v ktorých bolo dovolanie poisťovní odmietnuté ako procesne neprípustné.

27. Napokon dovolací súd poukazuje na judikát prijatý na poslednom zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu dňa 9. októbra 2018, ktorého právna veta znie: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“ (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016).

28. Vychádzajú z vyššie uvedeného dovolací súd môže len konštatovať, že touto vyššie popísanou ustálenou praxou dovolacieho súdu (body 24., 25., 26. a 27. tohto rozhodnutia) bol zároveň prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a sp. zn. 3 Cdo 301/2012, na ktoré poukazoval dovolateľ. Nebol preto splnený predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

29. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c/ CSP odmietol.

30. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3

veta druhá CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.